

Archeologienota

Heverlee, Ambachtenlaan

Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Heverlee, Ambachtenlaan: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Liesbeth Massagé

Erkende archeoloog

David Demoen (2015/00062)

BAAC-Projectnummer

2018-0580

Plaats en datum

Gent, 30 augustus 2018

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 908

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

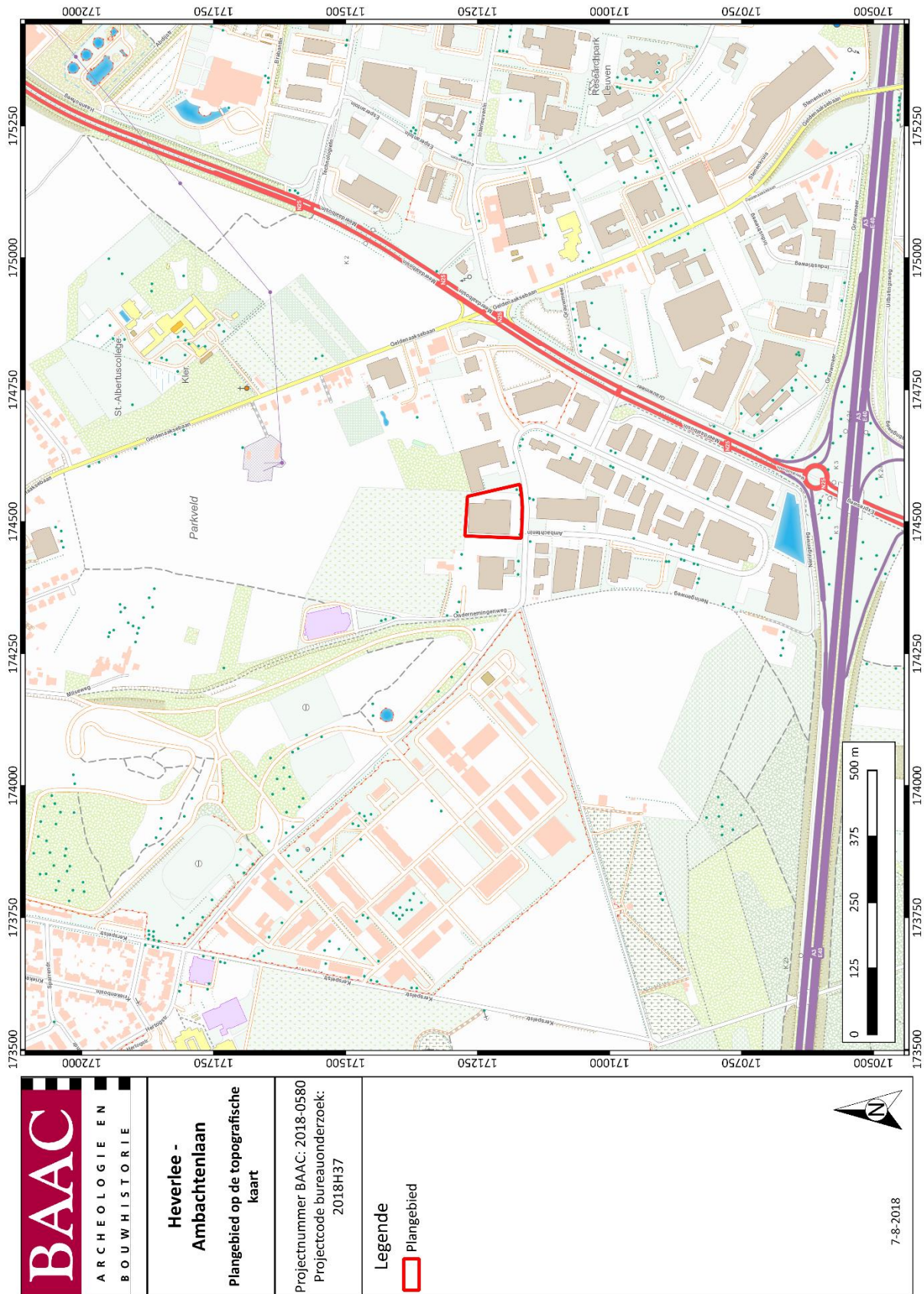
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Huidige situatie	5
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	5
1.1.6	Randvoorwaarden	7
1.2	Werkwijze en strategie	8
1.2.1	Onderzoeksvragen	8
1.2.2	Heuristiek	8
1.3	Assessmentrapport	10
1.3.1	Landschappelijk kader	10
1.3.2	Historisch kader	20
1.3.3	Cartografische bronnen	21
1.3.4	Luchtfoto's	25
1.3.5	Archeologisch kader	26
1.4	Besluit	31
1.4.1	Datering en interpretatie	31
1.4.2	Archeologische verwachting	31
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering	32
1.4.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	32
2	Samenvatting	34
3	Lijsten	35
3.1	Lijst met figuren	35
3.2	Lijst met tabellen	35
3.3	Plannenlijst	36
4	Bibliografie	39

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

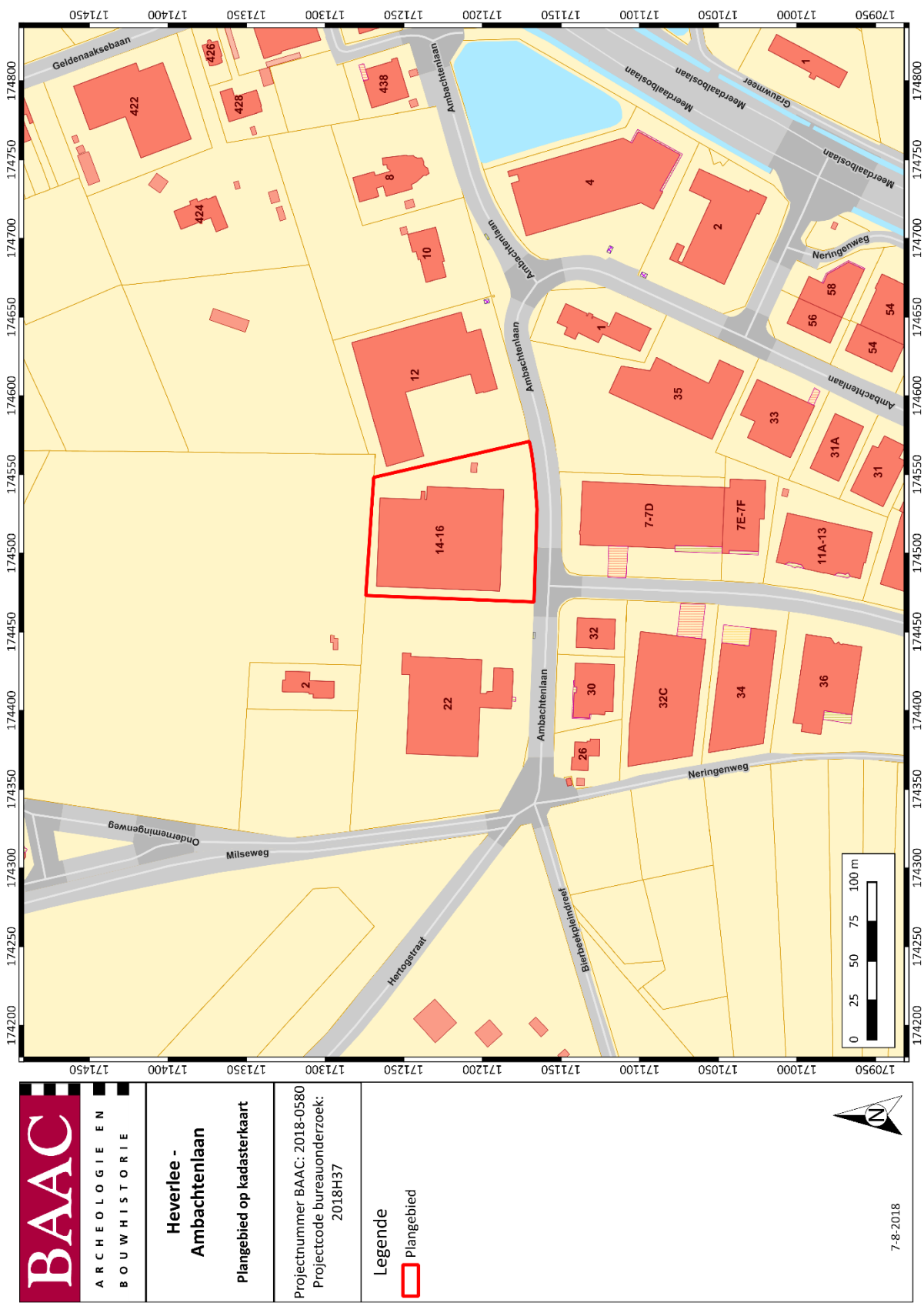
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Heverlee, Ambachtenlaan	
Ligging	Ambachtenlaan 14-16, deelgemeente Heverlee, gemeente Leuven, provincie Vlaams-Brabant	
Kadaster	Gemeente Leuven, Afdeling 14, Sectie C, Percelen 15F3	
Coördinaten	Noordwest: x: 174473.336; y: 171274.04 Noordoost: x: 174548.55; y: 171268.86 Zuidwest: x: 174469.36; y: 171167.03 Zuidoost: x: 174571.18; y: 171169.86	
Projectcode BAAC Vlaanderen	2018-0580	
Bureau-onderzoek	Projectcode	2018H37
	Erkende archeoloog	David Demoen (Erkenningsnummer: 2015/00062)
	Betrokken actoren	Liesbeth Massagé (archeoloog) N.v.t. (aardkundige) N.v.t. (specialist)
	Betrokken derden	N.v.t.

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2018e

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2018cAGIV 2018aAGIV 2018aAGIV 2018a

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw en renovatie gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de bouw van kantoren, renovatie van units, aanleg van parkeerplaatsen, grasdallen en een wegenis) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Heverlee - Ambachtenlaan* bedraagt ca. 9.367 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

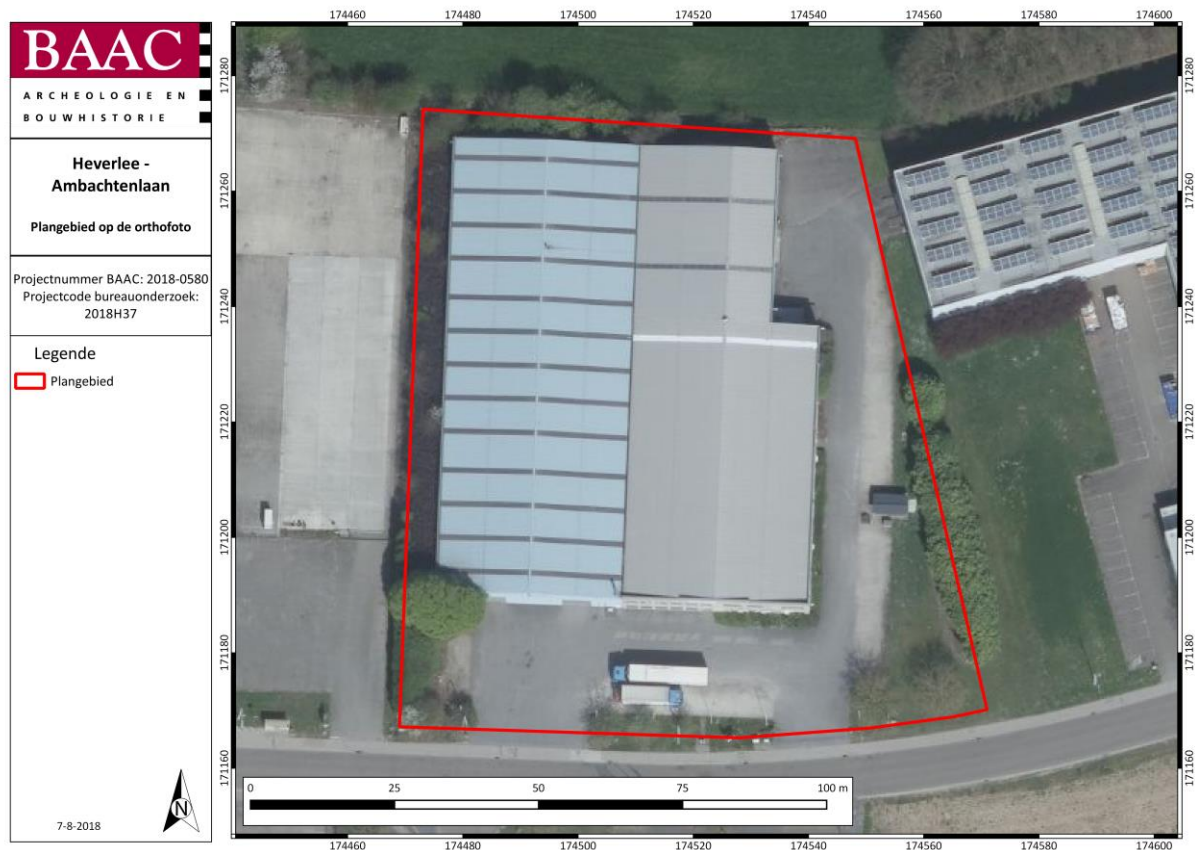
³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018

Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor ‘beschermde onroerend erfgoed’ opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in een industriegebied ligt en de totale bodemingreep meer dan 5.000 m² omvat, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige situatie

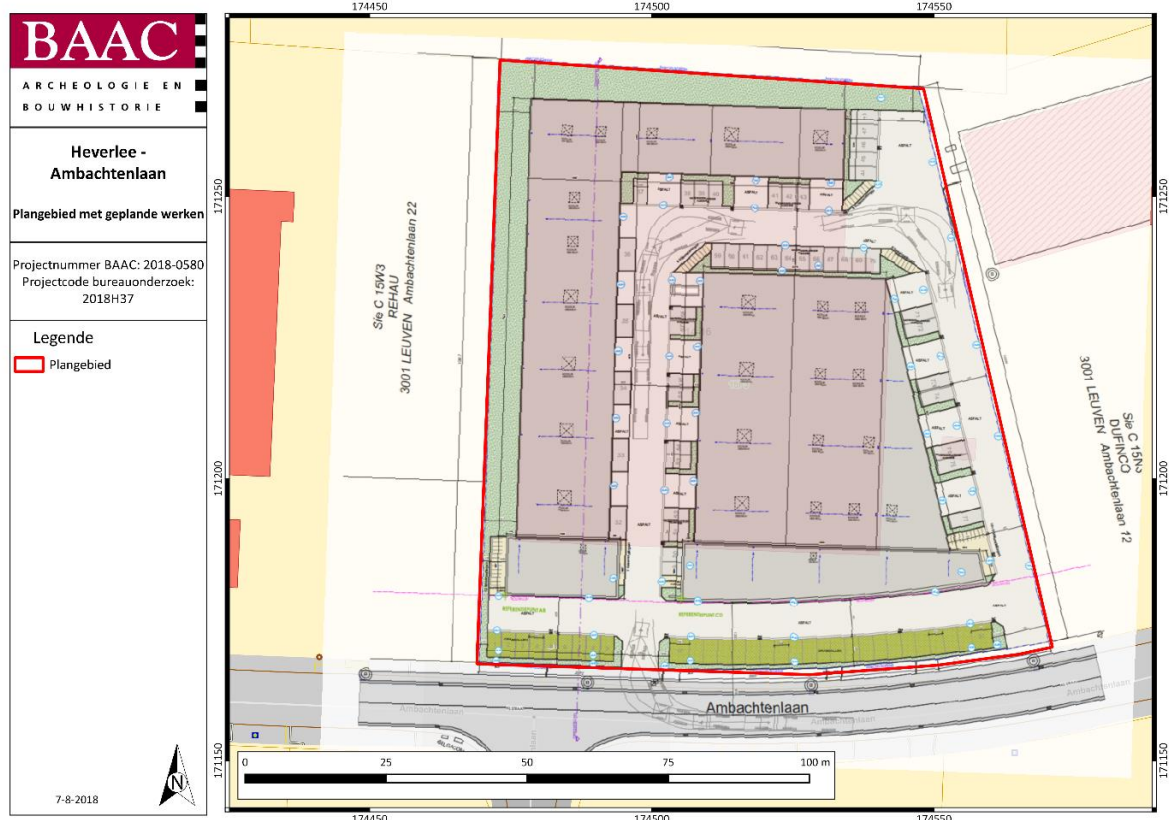
Het plangebied is gelegen aan de Ambachtenlaan te Heverlee, Leuven. Op de meest recente luchtfoto's is zichtbaar dat het plangebied bebouwd is door één groot pand met aanliggende parking en geasfalteerde weg (Figuur 3). Het pand is niet onderkelderd en de fundering is aan de hand van funderingsvoeten aangelegd.

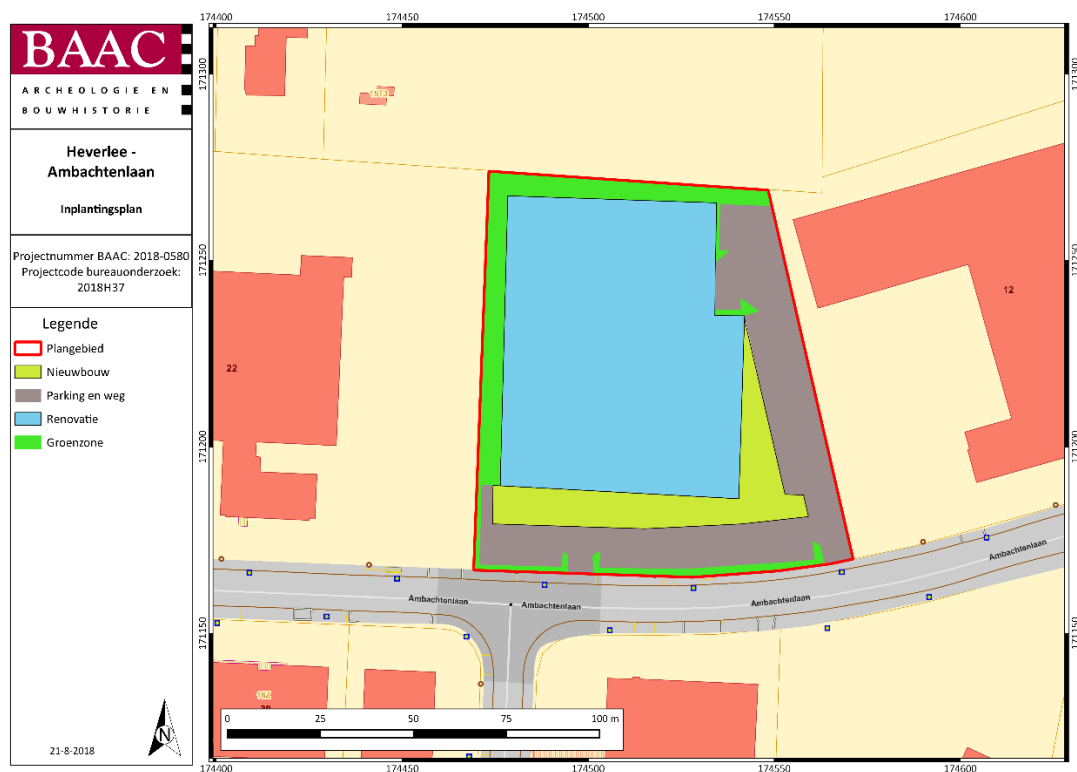
Figuur 3: Plangebied op huidige luchtfoto

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein de renovatie van het huidige pand alsook de bouw van additionele kantoorruimte (Figuur 4, Figuur 5). Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven. In bijlage 1 zijn alle plannen en doorsneden te vinden.

Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁴ op de GRB⁵

Figuur 5: Eenvoudige schets geplande werken

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2018d

Van het huidig pand worden de gevels, tussenmuren en de daken verwijderd waarbij wel de betonnen vloerplaten alsook de staalstructuur met diens funderingen en riolering behouden blijven. Op Figuur 5 betreft dit het blauwe gedeelte: renovatie. Verder wordt er ten zuiden en oosten van het bestaande pand aanpalende nieuwbouw gebouwd dat samen met de renovatie als één gebouw zal funderingen. Voor de nieuwbouw worden funderingsvoeten van 1.2 m diepte geplaatst.

De functie van het nieuwe pand bestaat uit bedrijf-units en kantoorruimtes: er komen in totaal 16 bedrijfunits met elk een oppervlakte tussen 172 en 345 m² en een totaaloppervlakte van 3.733 m² verdeeld over twee verdiepen. Verder komen er nog verschillende kantoorruimtes in het nieuwbouwgedeelte van het pand met een totale oppervlakte van 1.660 m² verdeeld over drie verdiepingen.

Er worden 71 parkeerplaatsen en 54 fietsenstallingen voorzien die worden opgebouwd uit waterdoorlatende klinkers. Verder komt er rondom het pand een geasfalteerde weg, alsook een doorgang op de gelijkvloers. Deze zal circa een diepte van 40-60 cm hebben met de riolering te situeren op 1 m diepte (zie Bijlage 1).

1.1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen op het terrein staan die moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.⁶ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

⁶ BEYAERT et al. 2006

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

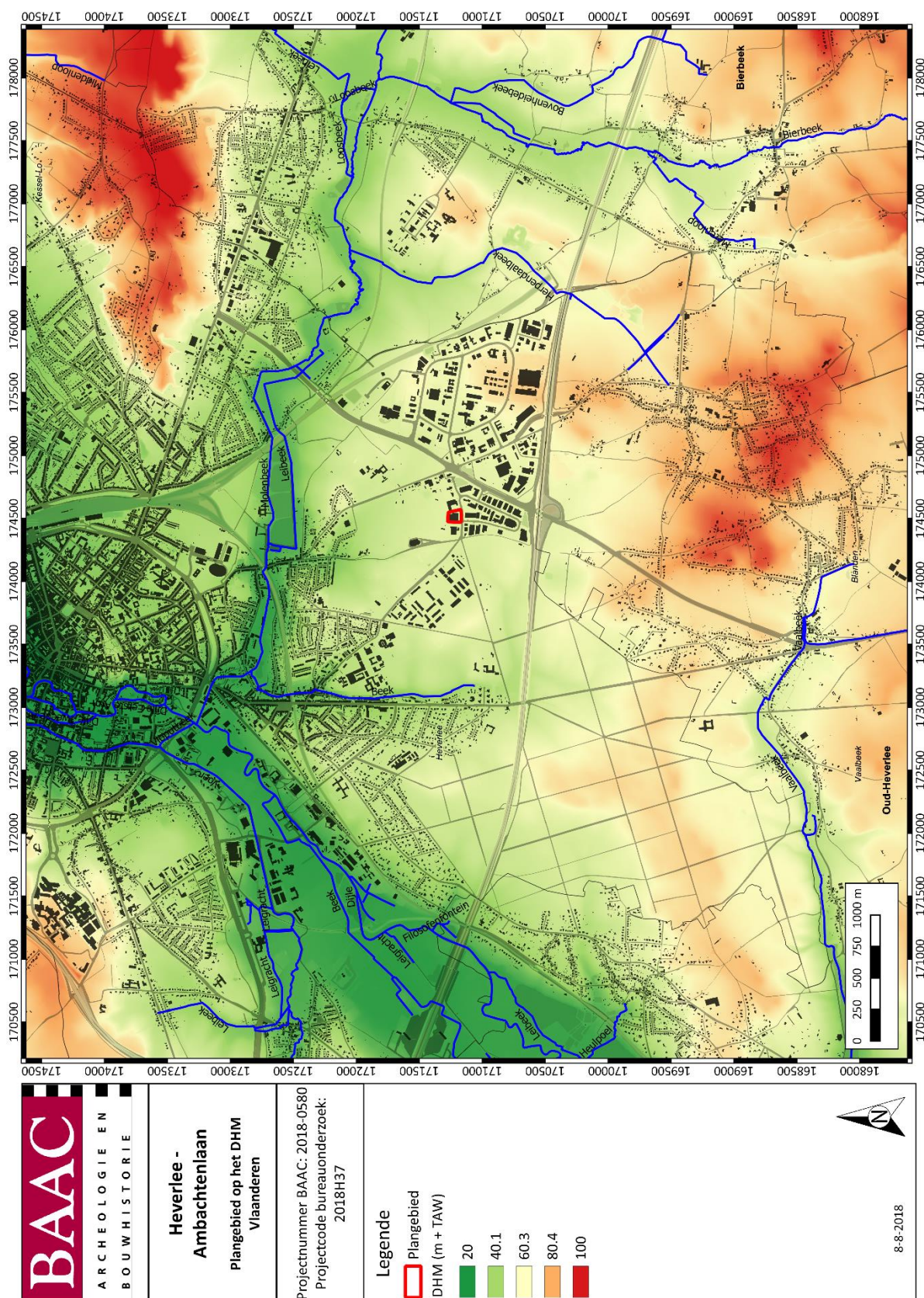
1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

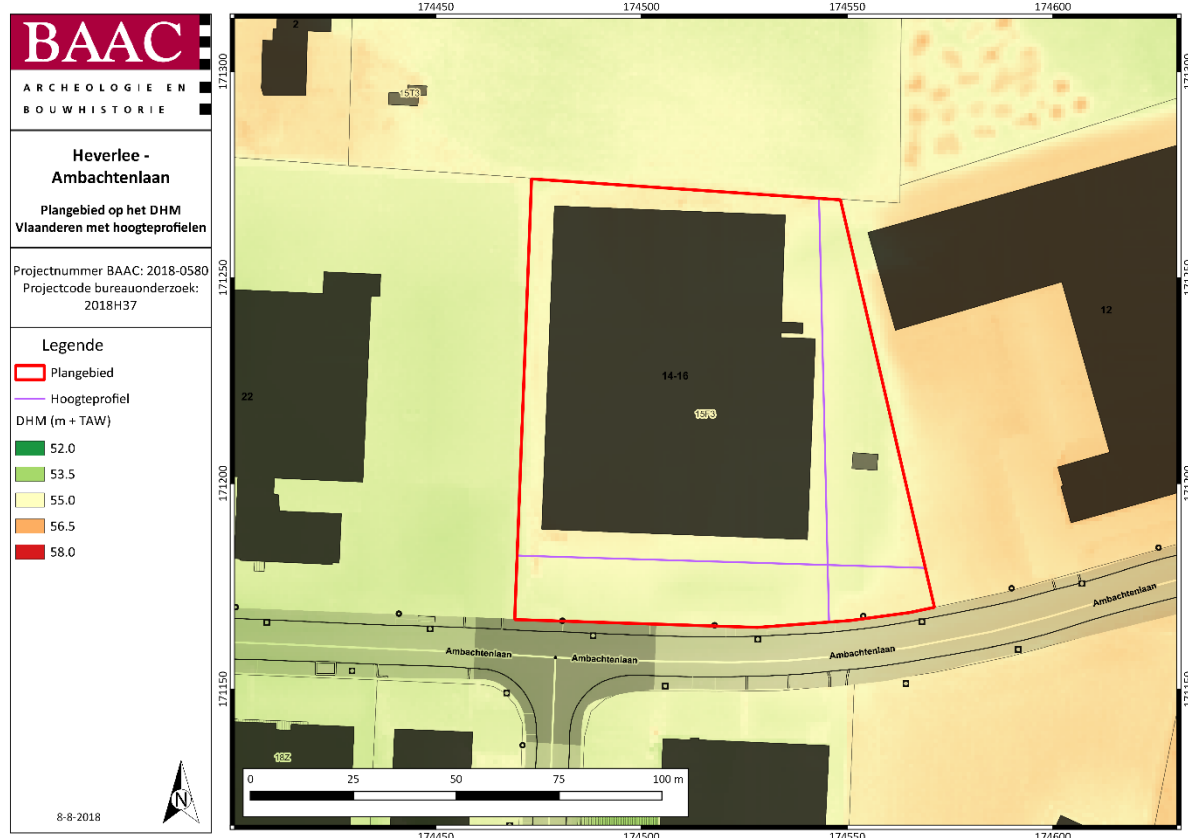
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en Figuur 2. Het plangebied Heverlee-Ambachtenlaan is gelegen aan de Ambachtenlaan 14-16 te Heverlee. Op 150 m ten westen van het plangebied bevindt zich de Ondernemingenweg en op 400 m ten oosten de Geldenaaksebaan. Het plangebied bevindt zich op circa 2 km ten zuidoosten van de ring van Leuven. Op ruwweg 700 m ten zuidwesten van het projectgebied bevindt zich het Graatbos. In het noorden wordt het plangebied begrensd door landbouwterrein. Het terrein bevindt zich op de rand van een industriezone met in de onmiddellijke omgeving landbouwgebied en bosgebied.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 54.8 en 55.2 m + TAW (Figuur 7, Figuur 8) waarbij het terrein lichtjes omhoog helt naar het oosten toe. Op macroschaal (Figuur 6) is zichtbaar dat het plangebied zich situeert op de overgang tussen de hoger- en lageregelegen gebieden.

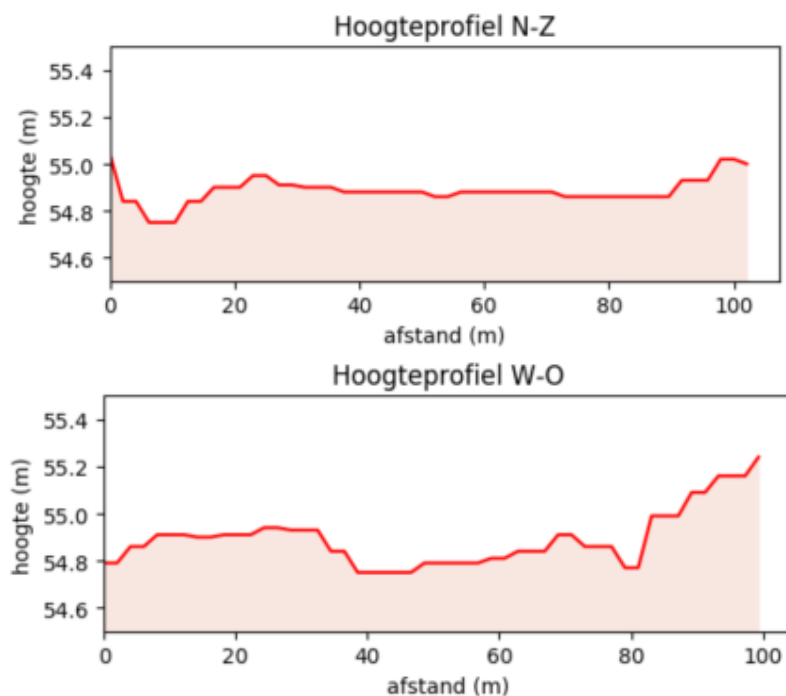

Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)⁷

⁷ AGIV 2018b

Figuur 7: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM⁸

Figuur 8: Hoogteverloop terrein⁹

⁸ AGIV 2018b

⁹ AGIV 2018b

Landschappelijke en hydrografische situering¹⁰

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich op het Noord-Brabants plateau. Het Brabants plateau ligt op de rechterflank van de Zennevallei. Deze is duidelijk hoger en steiler dan de linkerflank. De topografie bestaat uit een sterk versneden reliëf, met diep ingesneden rivieren. Het hoogste punt bevindt zich ter hoogte van Sint-Genesius-Rode. Vanaf dit punt daalt het reliëf naar het noorden toe tot een hoogte van 25 m + TAW nabij Zaventem. Een dik en algemeen verspreid lössdek heeft echter de reliëfverschillen plaatselijk sterk afgezwakt. Het noordelijke deel van het Brabants plateau behoort tot het zandleemlandschap. Het is in feite een antropogeen landschap ten gevolge van de ontginning van zandsteenlagen.¹¹ Een deel van het Noord-Brabants plateau maakt deel uit van de leemstreek.

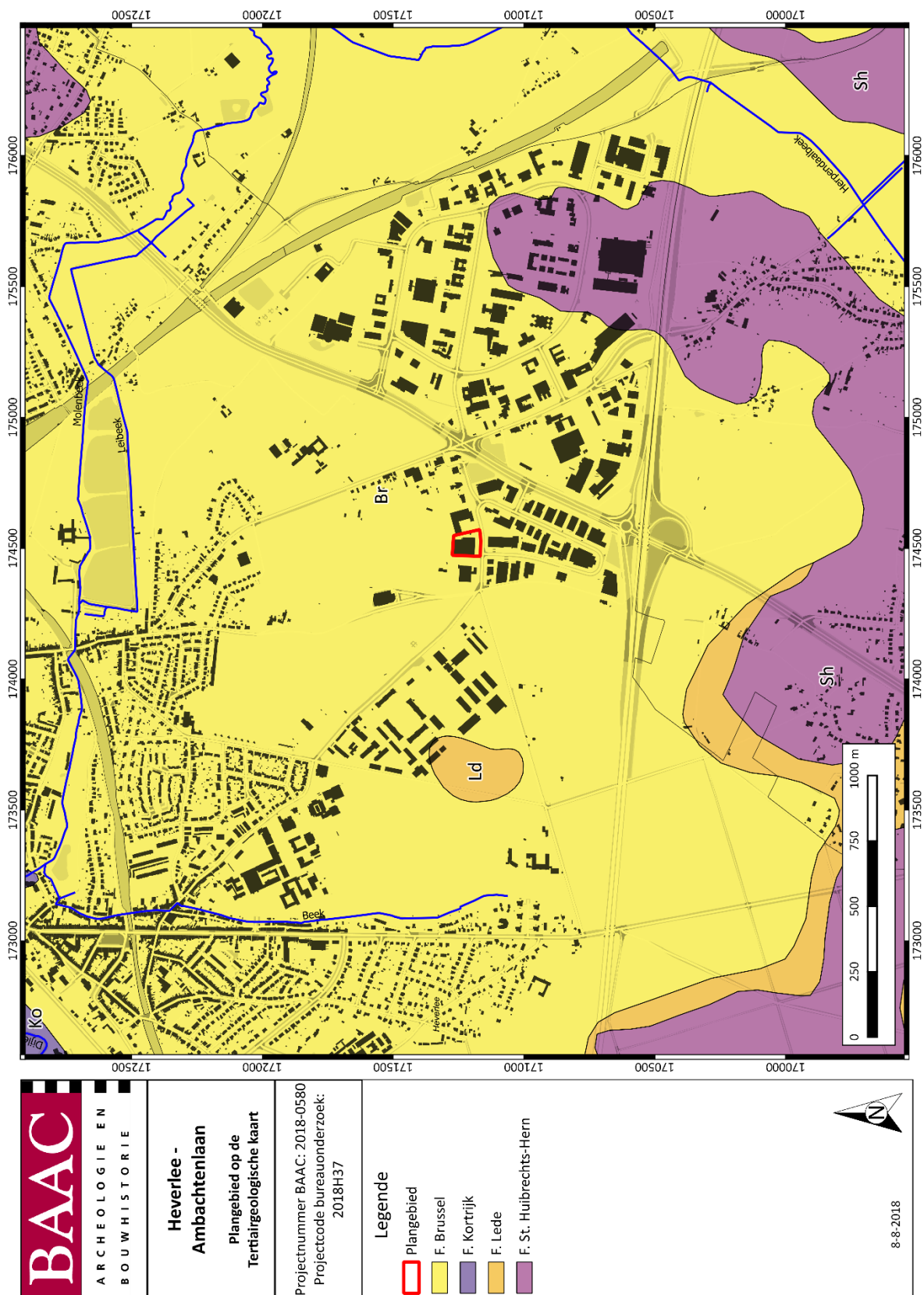
In en rond Leuven is er sprake van een dendritisch patroon van rivieralluvium, beekalluvium en colluvium waarbij het colluvium aanwezig is in de droge insnijdingsdalletjes terwijl de rivierafzetting en beekalluvia enkel voorkomen bij rivieren en beken met een permanente waterstroming. Op een kleine 2 km ten oosten van het plangebied loopt de Herpendaalbeek, op 1.2 km ten noorden de Leibeek en op 1.3 km ten westen een vertakking van de Molenbeek.

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de formatie van Brussel (Figuur 9). De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud.

De formatie van Brussel is een heterogene afzetting die afwisselend bestaat uit kalkrijke en kalkarme zandpakketten. Het is een bleekgrijs fijn zand met kiezel- en kalkzandsteenbanken dat occasioneel fossielhoudend is.

¹⁰ DE MOOR & MOSTAERT 1993. ; BAEYENS & DUDAL 1958.

Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹²

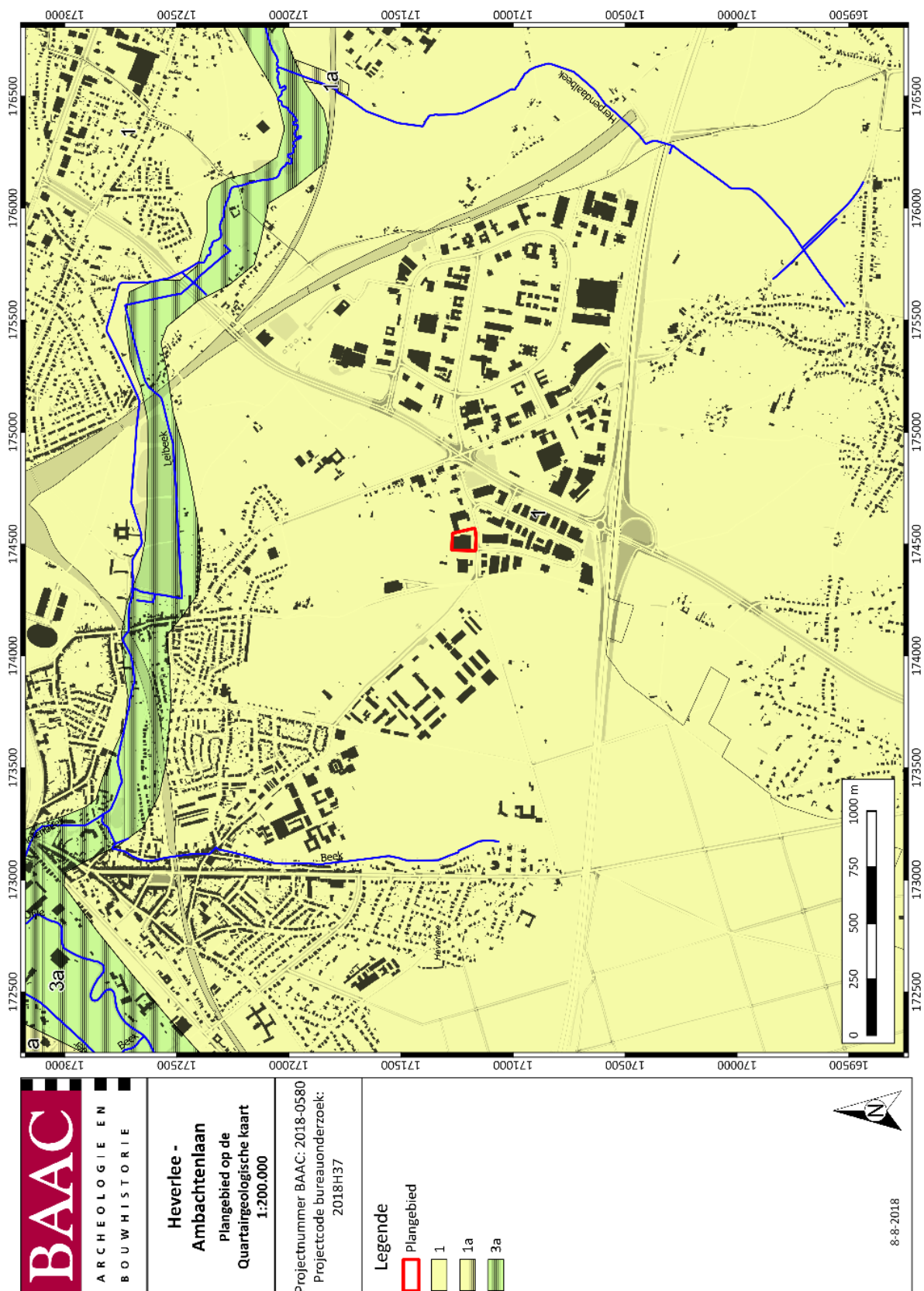
¹² DOV VLAANDEREN 2018b

Quartair¹³

Op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als type 1 (Figuur 10). Dit zijn hellingsafzettingen van het Quartair en/of eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijks Vroeg-Holoceen. In het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen betreft het eerder silt (loess) maar in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen is dit zandleem. Het plangebied bevindt zich in het centrale gedeelte van Vlaanderen.

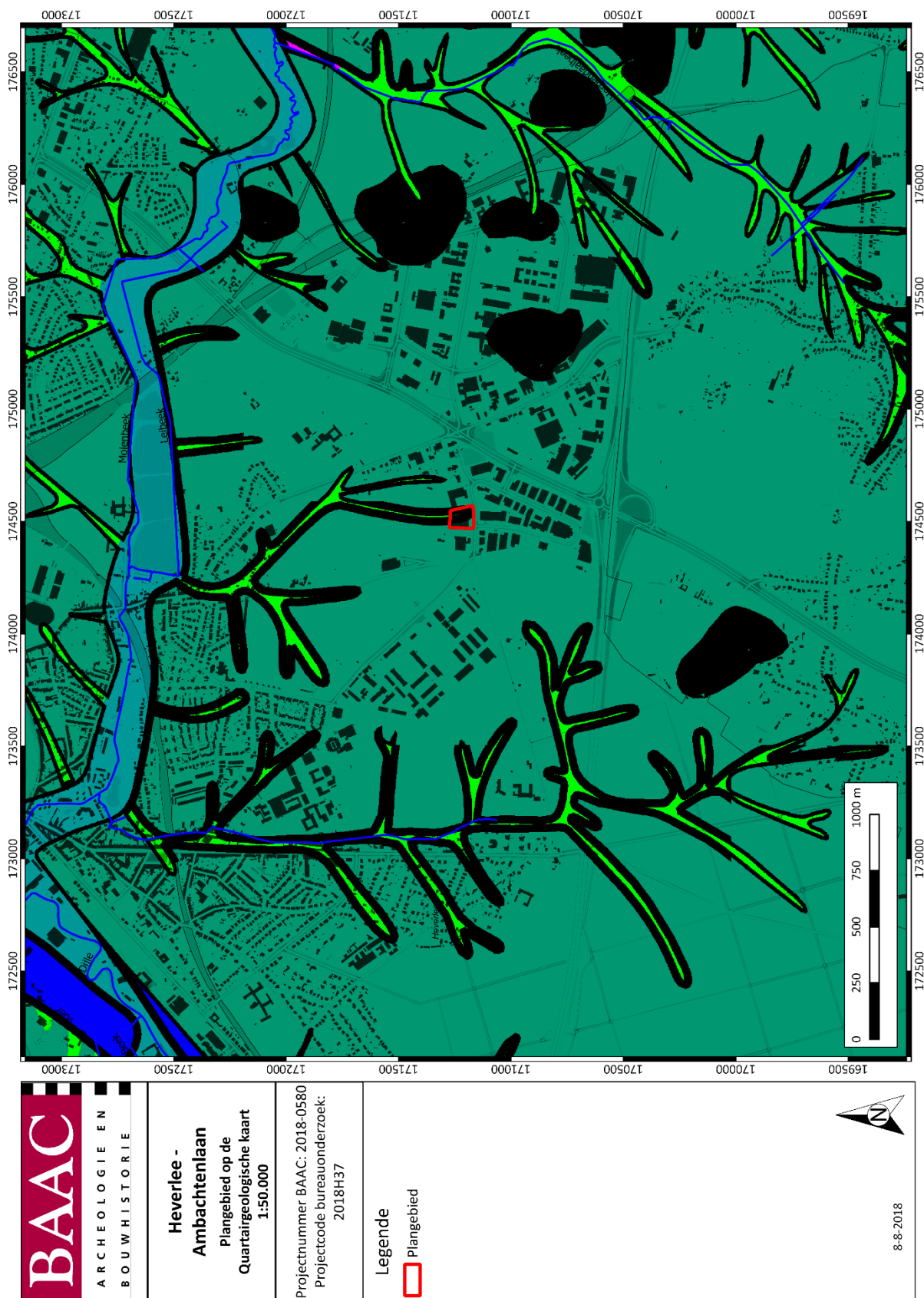
Op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 wordt het plangebied ingenomen door type 5 en type 6 (Figuur 11 met felgroen type 5 en mosgroen type 6) waarbij type 5 in de vorm van een uitloper het merendeel van het plangebied lijkt in te nemen met aan de randen van het projectgebied type 6. Type 5 omvat colluvium in de vorm van afgespoelde leem van het Holoceen dat nog geen officiële lithostratigrafische naam heeft gekregen. Het is onzeker wat eronder zit. Type 6 betreft eolische zandleemafzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). De Quartairgeologische kaart 1:50.000 is voor dit gebied zeer onduidelijk.

¹³ GULLENTOPS et al. 2001, GOOSSENS et al. 2007

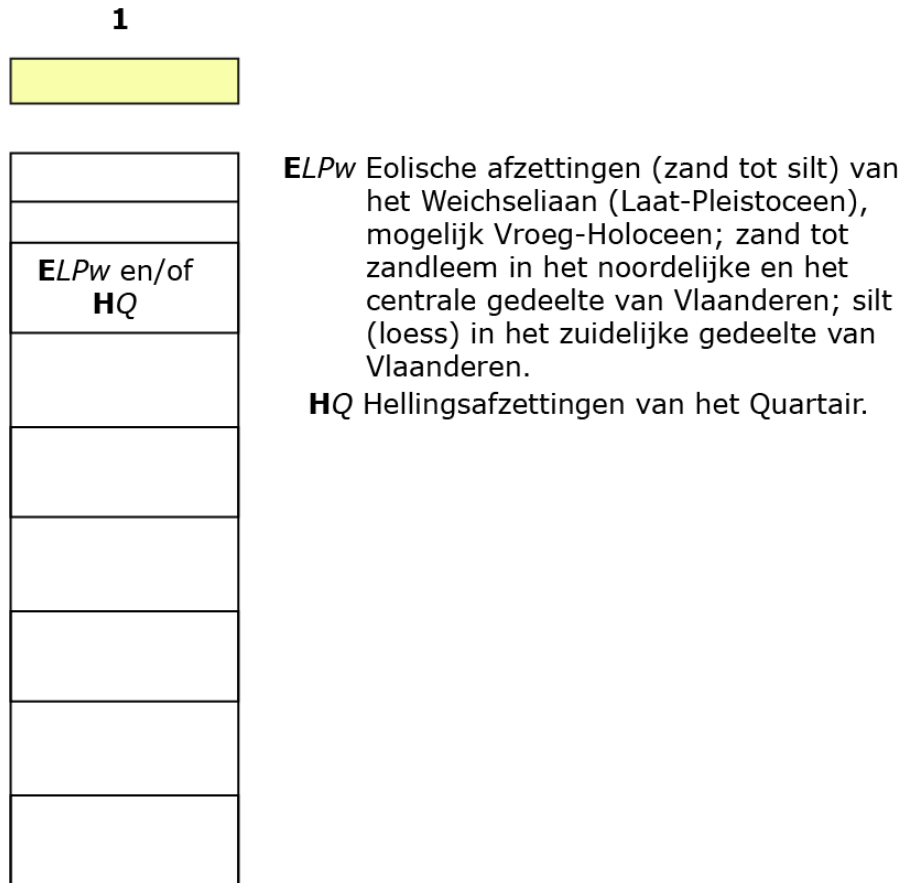
Figuur 10: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:200.000¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2018c

Figuur 11: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:50.000¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2018c

Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied¹⁶

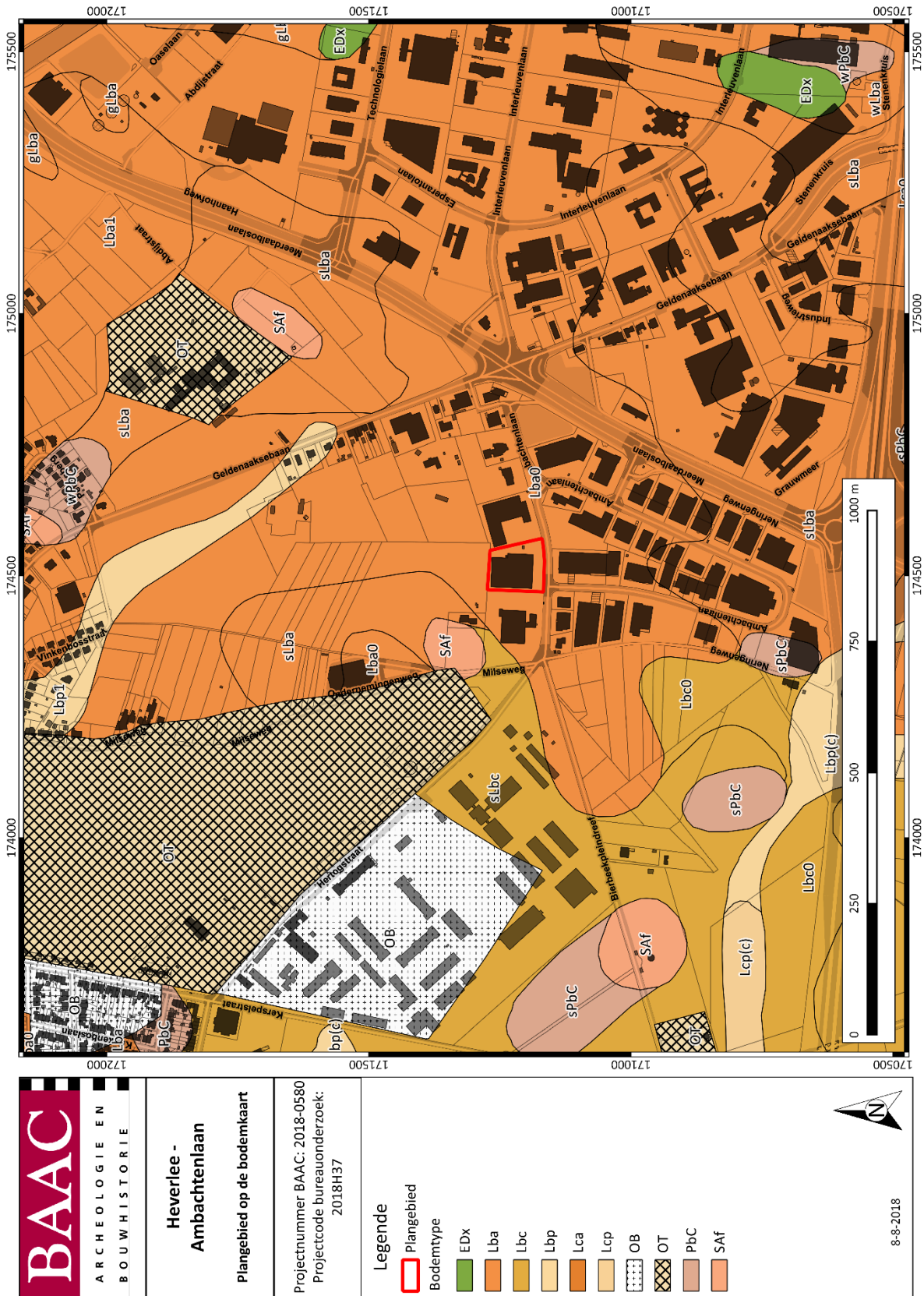
Bodem¹⁷

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Lba0 en wordt grotendeels omringd door SLba en Lbc0 met een vlek SAf in de onmiddellijke omgeving. Lba0 betreft een uitgeloopte, grijsbruine droge zandleemgrond (podzolachtig) met een textuur B-horizont waarbij een dikke A-horizont dikker dan 40 cm present is.

SLba is tevens een zandleemgrond met textuur B-horizont waarbij er een zandsubstraat begint op geringe diepte (20-80 cm). Lbc0 is een zandleemgrond met een sterk gevlekte textuur B-horizont met een dikke A-horizont van meer dan 40 cm breed. SAf is een droge tot matig natte lemige zandgrond met weinig duidelijke humus en/of ijzer B-horizont.

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2018c

¹⁷ VAN RANST & SYS 2000

Figuur 13: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁸

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2018a

1.3.2 Historisch kader¹⁹

Het plangebied ligt in de huidige deelgemeente Heverlee, dat deel uitmaakt van de gemeente Leuven.

Leuven wordt voor het eerst vermeldt in 884 als *Luanium* in de *Annales Vedastini* en in teksten van de wereldkroniek van de abt Regino van Prüm wordt Leuven vermeldt als *Lovon* waarbij *Lo* staat voor bos en *ven* voor moeras. De Oud-Germaanse stam *Lubanja*- betekent 'het geliefde'.

De eerste toponymische vermelding van Heverlee is te vinden in 1129 in allerlei varianten zoals; *Haverlah*, *Haverech*, *Haverhai* en *Haverle*. De naam is hoogst waarschijnlijk een Germaanse samenstelling van *hafra*- (geitenbok) en *Lauha*- (bosje op hoge zandgrond).

Er is zeer weinig informatie beschikbaar over pre-middeleeuws Leuven en Heverlee: er zijn slechts een handvol vondsten gekend uit de Romeinse periode. In Heverlee-bos bevinden zich tal van grafheuvels die in de omgeving zijn afgegraven.

In de Karolingische tijd was Leuven een grafelijke burcht gevestigd aan het eindpunt van de bevaarbaarheid van de Dijle. De burcht werd omstreeks 879 bezet door de Noormannen die verslagen werden in 891 door Arnulf van Karintië. Eén van de afstammelingen van het Karolingische gravengeslacht (dat na 892 zijn bezit terug had gekregen) verkoos een nieuwe vestigingsplaats op een meer stroomafwaarts gelegen eiland in de Dijle. Hier werd voor 1015 een kapittel gesticht in een bestaande Sint-Pieterskerk die als moederkerk werd beschouwd van het ganse grafelijke domein of allodium.

Oorspronkelijk was de vestiging feodaal en domaniaal maar het groeide al snel uit als het administratief centrum van het graafschap Brabant en als voornaamste residentie van het grafelijke en later hertogelijke hof. Tevens werd het ook als regionale markt en inschepingsplaats gebruikt.

In de loop van de 12de eeuw ontwikkelde Leuven zich tot een echte stad waarbij naast een stenen ringmuur de vorstelijke domeinheer ook een commerciële infrastructuur voorzag in de vorm van vishallen, broodhuis, vleeshuis, graanhallen enzoverder. Tevens werden er in de late 12de eeuw ook nieuwe bedehuizen opgericht alsook meerdere parochiekerken alsook verschillende hospitalen en de oprichting van het Groot en Klein Begijnhof naast enkele kloosters.

Leuven blijft zich ontwikkelen waarbij de focus in de 13de eeuw ligt op de lakenindustrie. Voor het midden van de 14de eeuw verkeerde de wolnijverheid in een crisis waarboven Leuven zijn rol als hoofdstad van het hertogdom verliest ten bate van Brussel.

Een jarenlange inwendige strijd, versterkt door een schuldenlast die bewust door hertog Wenceslas werd onderhouden werd slechts geëindigd in 1383 wanneer de politieke macht verdeeld werd tussen de geslachten en de ambachten. Hierna werden nieuwe bestaansbronnen gezocht in de vorm van luxenijverheden en de stichting van de universiteit in 1425. Leuven kenden aldus een heropbloei in het begin van de 15de eeuw.

Op het einde van de 15de eeuw – begin 16de eeuw is het dieptepunt van de stad waarbij Leuven vrij onbelangrijk blijft tot aan de 17de eeuw. Hierna zal het weer een belangrijke functie krijgen. In de Eerste Wereldoorlog wordt Leuven in brand gestoken.

¹⁹ HASQUIN et al. 1980; CAI ID: 140040

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Villaret (1745-1748)

De Villaretkaart (Figuur 14) is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers. De kaart kwam tot stand na één van de Franse veroveringstochten door onze gebieden (1745-48). In totaal bestaat de Villaretkaart uit meer dan tachtig kaartbladen. Door de zin voor detail bieden die een uniek zicht op onze gewesten, zo'n kwarteeuw vroeger dan de bekende Ferrariskaart uit 1770-1778. De kaart geeft een rijk beeld van ons cultuurlandschap en de evolutie ervan.²⁰

Het plangebied is ten tijde van de Villaretkaart niet bewoond en bestaat het waarschijnlijk uit landbouwgebied. Wel wordt het in het zuiden begrensd door een weg die gelijkaardig loopt als de huidige Ambachtenlaan. Ten westen van het plangebied is het bos dat eigendom is van de abdij van het Park zichtbaar.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.²¹

Op de Ferrariskaart (Figuur 15) is te zien dat het plangebied wordt ingenomen door landbouwgebied waarbij de omgeving gelijkaardig is als op de Villaretkaart. De woorden Bierbeek staan geschreven dwars door het plangebied.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Figuur 16), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.²²

In het plangebied blijft de situatie onveranderd t.o.v. de vorige historische kaarten. In de omgeving is zichtbaar dat het westelijk gelegen bos aan het terugtrekken is om meer plaats te maken voor landbouwgebied. Op basis van de aanwezige hoogtelijn is zichtbaar dat het plangebied zich in iets lageregelegen gebied bevindt.

²⁰ GEOPUNT 2018a Villaretkaart

²¹ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018

²² GEOPUNT 2018g

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

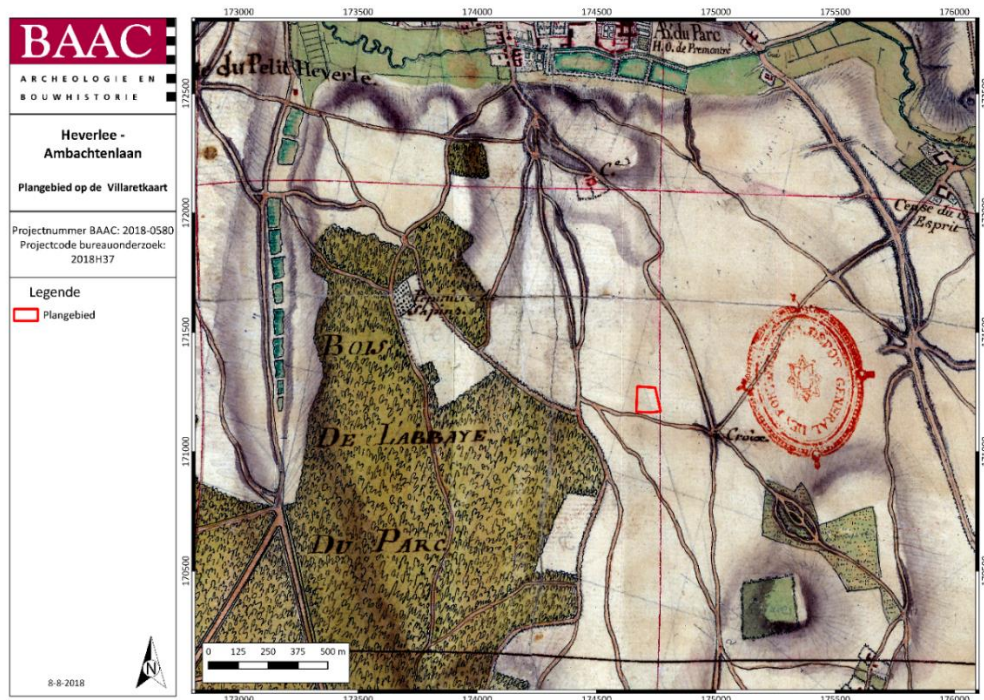
Een andere 19^e-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Figuur 17). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.²³

De situatie voor het plangebied is onveranderd. Het plangebied doorsnijdt 3 percelen.

Popp (1842-1879)

De Poppkaarten (Figuur 18) zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.²⁴

De situatie is onveranderd voor het plangebied.

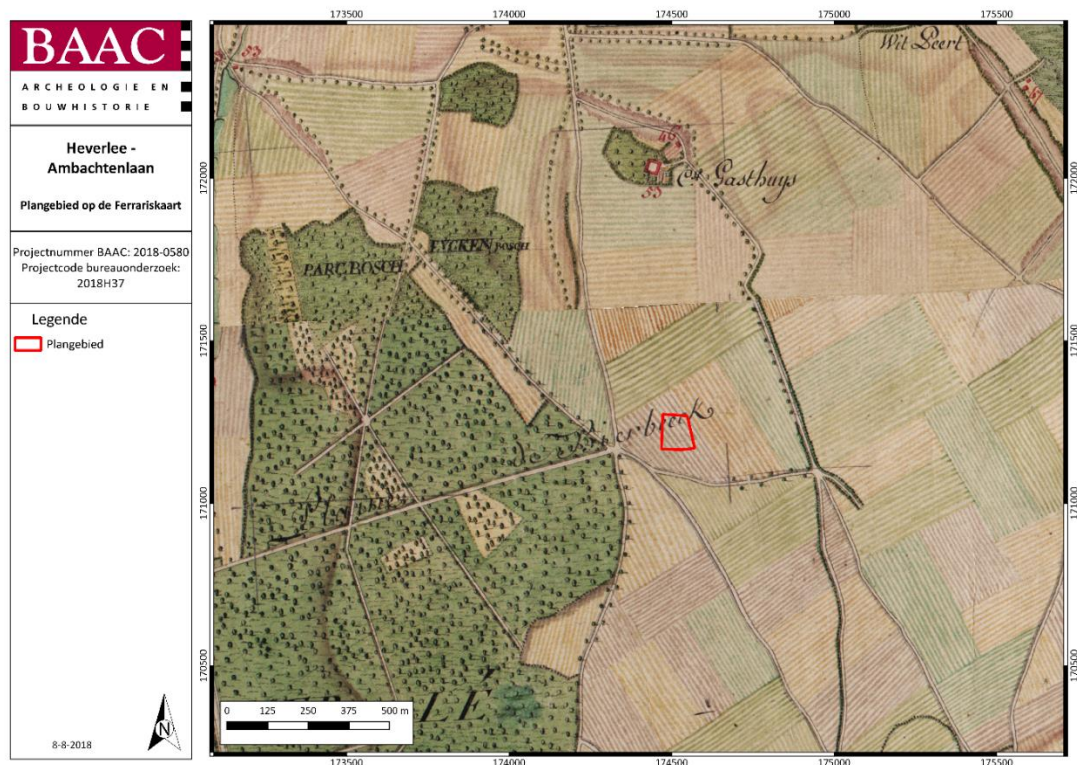

Figuur 14: Plangebied op de Villaretkaart²⁵

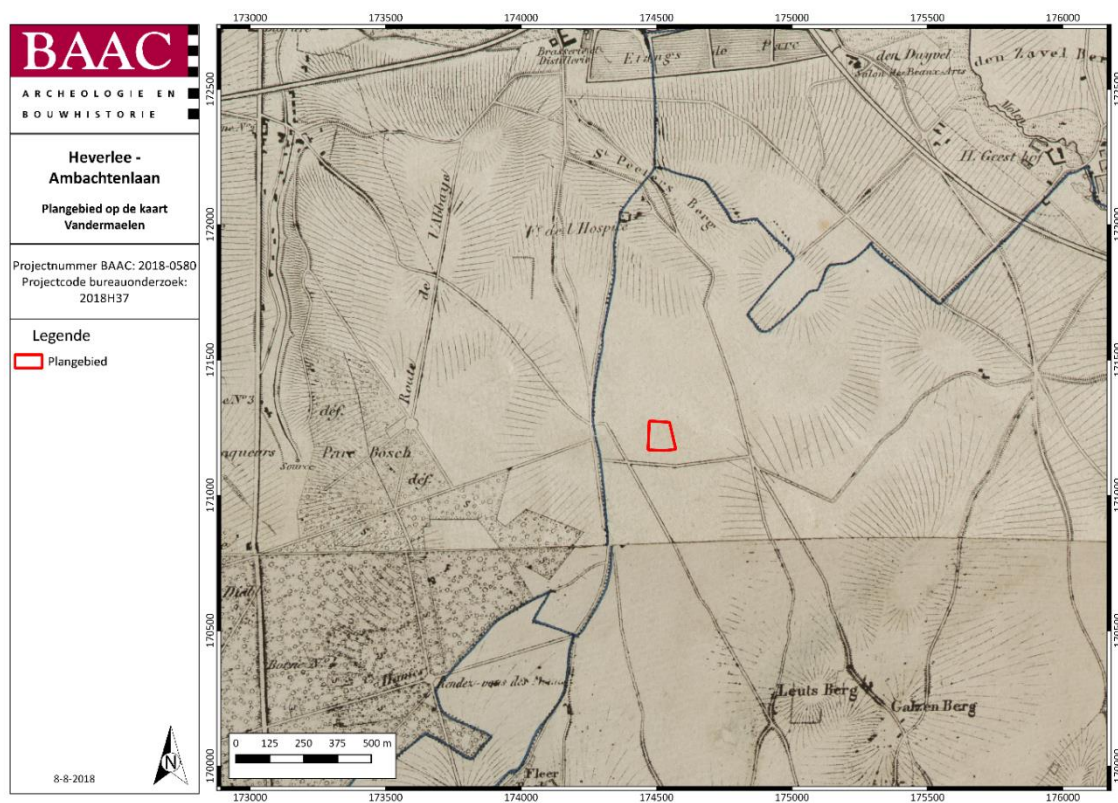
²³ GEOPUNT 2018f

²⁴ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018

²⁵ GEOPUNT 2018a Villaretkaart

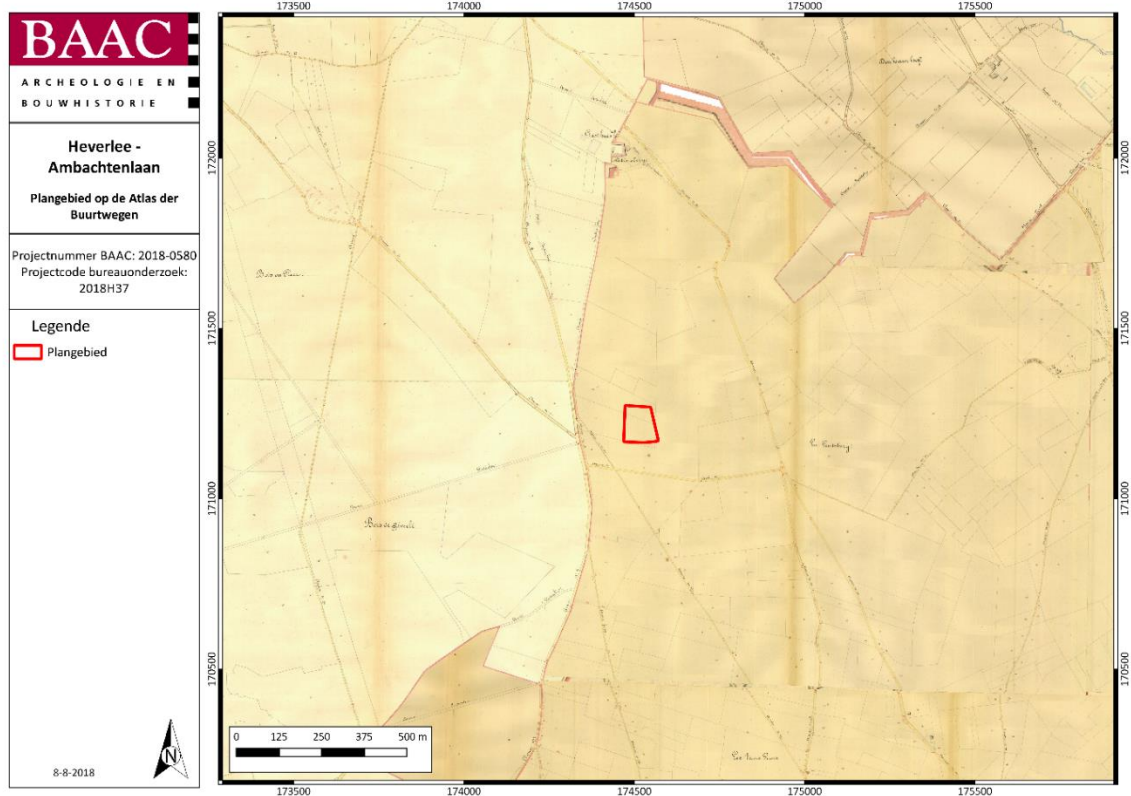
Figuur 15: Plangebied op de Ferrariskaart²⁶

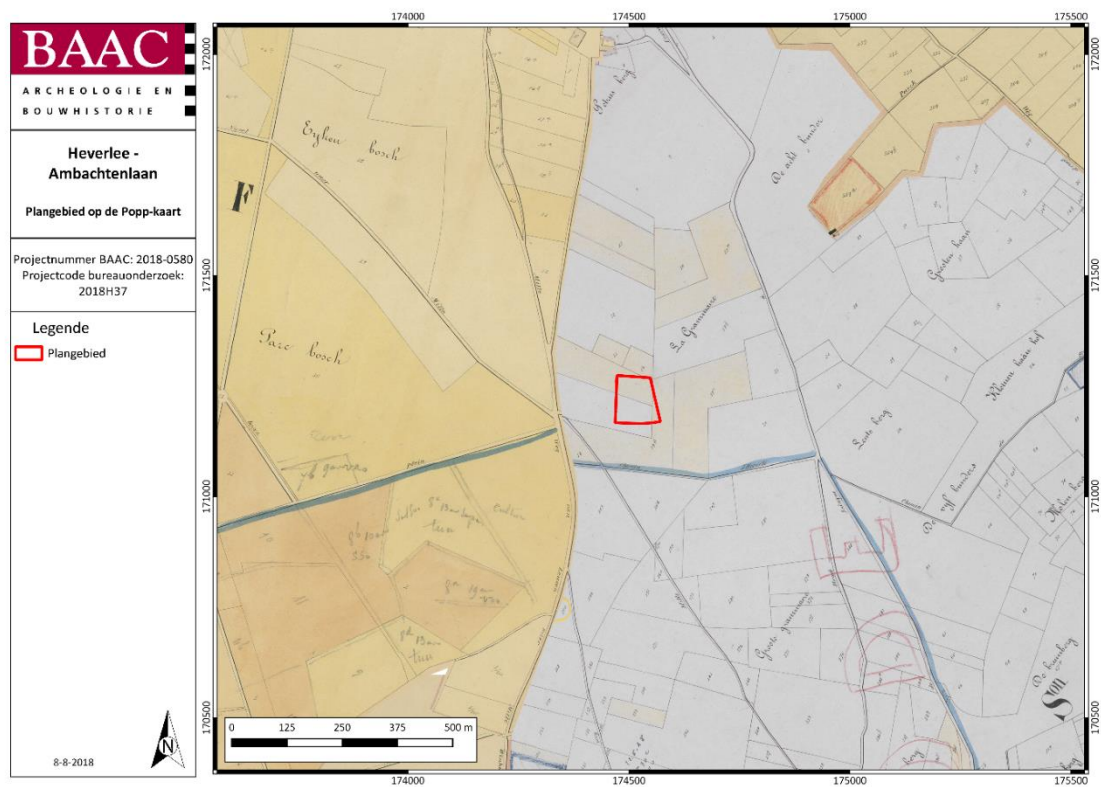
Figuur 16: Plangebied op de Vandermaelenkaart²⁷

²⁶ GEOPUNT 2018c

²⁷ GEOPUNT 2018d

Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²⁸

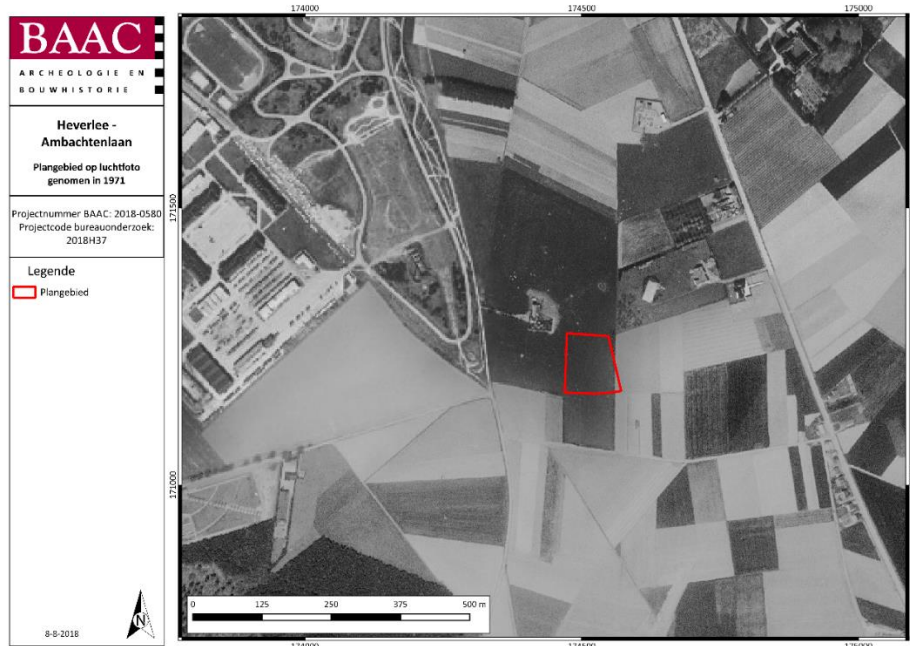
Figuur 18: Plangebied op de Poppkaart²⁹

²⁸ GEOPUNT 2018b

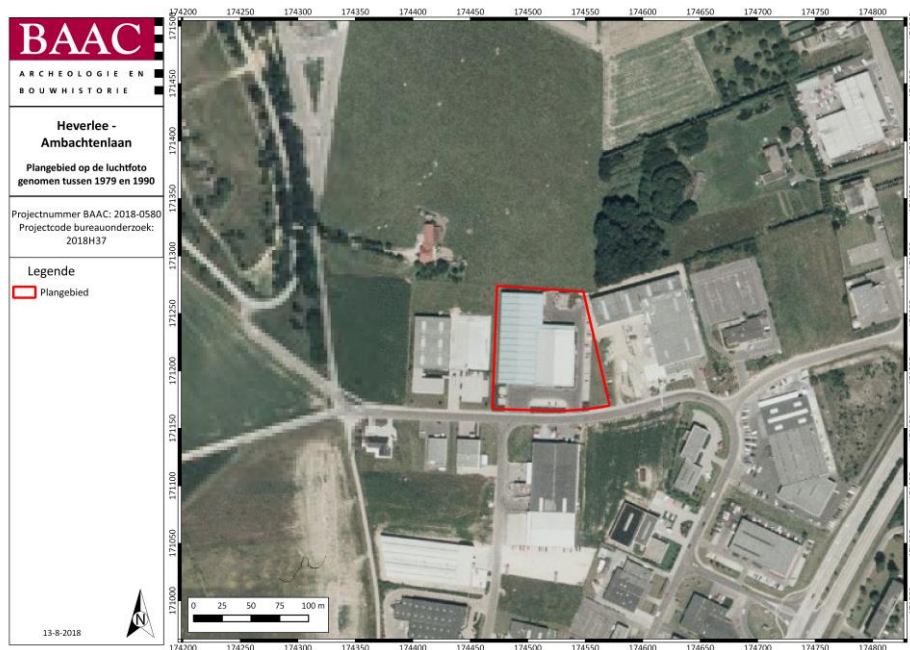
²⁹ GEOPUNT 2018e

1.3.4 Luchtfoto's

Wanneer er gekeken wordt naar het plangebied op de luchtfoto genomen in 1971 (Figuur 19) is duidelijk dat de huidige bebouwing nog niet aanwezig is. De Ambachtenlaan is tevens nog niet aangelegd. Het plangebied en diens onmiddellijke omgeving hebben een duidelijk agrarisch karakter. Luchtfoto's genomen tussen 1979 en 1990 zien er verandering in het karakter van het plangebied en diens omgeving met een sterk gegroeide industriezone. De bebouwing in het plangebied komt overeen met de huidige situatie (Figuur 20).

Figuur 19: luchtfoto genomen in 1971

Figuur 20: luchtfoto genomen tussen 1979 en 1990

1.3.5 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf aan de Ambachtenlaan te Heverlee zijn geen archeologische waarden gekend (Figuur 21).³⁰ Rondom het projectgebied werd een aantal meldingen teruggevonden (Tabel 1).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³¹

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
20071	18 ^{DE} EEUWSE MUNTEN (METAALDETECTIE)
150594	MEROVINGISCHE ALMANDIJNSCHIJFFIBULA (METAALDETECTIE)
20064	LODEN FIGUUR EN RUITER, MUNTGEWICHT EN ENKELE OORDJES UIT DE 17 ^{DE} EEUW (METAALDETECTIE)
2204	ABDIJ VAN PARK
165088	BUNKER F7 (KW-LINIE)
211267	16 ^{DE} EEUWS EN 18 ^{DE} EEUW GEBOUW (ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK)
165406	GASTHUISHOF
164715	MUNTSCHAT
348	TUMULUS
15119	16 ^{DE} EEUWSE SCHERF (VELDPROSPECTIE)
2231	TUMULUS UIT METAALTIJDEN
2232	TUMULUS UIT METAALTIJDEN
209160	CRASHSITE STERLING MK III
15100	ROMEINS, MIDDELEEUWS EN 16 ^{DE} EEUW AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
15101	ROMEINSE DAKPANNEN EN AARDEWERK, 17 ^{DE} EEUWS AARDEWERK EN 18 ^{DE} EEUWSE STRUCTUUR (VELDPROSPECTIE)

³⁰ CAI 2018

³¹ CAI 2018

15106	LITHISCH MATERIAAL, MIDDELEEUWS AARDEWERK EN 16 ^{DE} EEUW AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
15110	MIDDELEEUWS EN 17 ^{DE} EEUWS AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
15105	NEOLITHISCHE ARTEFACTEN, POLIJSTE BIJL EN 16 ^{DE} EEUWSE SCHERF (VELDPROSPECTIE)
15104	SCHERF EN STEENGOED 16 ^{DE} EEUW (VELDPROSPECTIE)
15102	LAAT MIDDELEEUWS EN 16 ^{DE} EEUWS AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
15096	15 ^{DE} EN 17 ^{DE} EEUWS AARWERK (VELDPROSPECTIE)
15097	LITHISCH ARTEFACT, LAAT-MIDDELEEUWS EN 17 ^{DE} EEUWS AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
15094	LITHISCH ARTEFACT, ROMEINS AARDEWERK EN BOUWMATERIAAL, LAAT-MIDDELEEUWS EN 17 ^{DE} EEUWS AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
1408	MIDDEN ROMEINSE BEBOUWING EN NEOLITHISCHE ARTEFACTEN
15093	SCHERF VAN KOGELPOT (VELDPROSPECTIE)
376	KRIJGELBERGHOEVE
15092	SCHERF VAN ANDENNE-WAAR (VELDPROSPECTIE)
15091	LITHISCH MATERIAAL EN AARDEWERK (VELDPROSPECTIE)
212918	WALGRACHTSITE
20012	WATERMOLEN
163641	DALEMHOF
2378	HEILIGE GEESTHOF
6058	ZIEKENLIEDENKLOOSTER
3136	KAPEL DER ZIEKENLIEDEN

Bij de aanleg van het War Cemetery verdween een tumulus (**CAI 348**). De inhoud van de tumulus is verloren gegaan en het is onmogelijk om na te gaan of het over een metaaltijd- of Gallo-Romeinse tumulus ging. Bij een licentiaatsthesis in 2007 (Adrienssens S.) zijn in de omgeving van het Heverleebos meerderen tumuli ingemeten en geregistreerd: tumulus 8 (**CAI 2231**) het betreft een koepelvormige tumulus die op basis van de typologie gedateerd kan worden in de metaaltijden. Tumulus 9 (**CAI 2232**) is gelijkaardig aan tumulus 8.

In april 1978 werden er dakpannen ontdekt tijdens het ploegen op deze locatie waarna een opgraving volgden (**CAI 1408**). Verder is er in 2005 een additionele prospectie op het terrein uitgevoerd. Er is een concentratie van neolithische materiaal gevonden in de vorm van zes lithische artefacten en twee Michelsbergartefacten. Verder is er Romeins aardewerkmateriaal uit de midden-Romeinse periode aangetroffen waaronder een wandfragment van een Dressel 20 olieamfoor uit Spanje, een dekselgeul kookpot fragment, een rand van een kom en dakpanfragmenten. De restanten van een alleenstaande villa uit de midden-Romeinse periode is blootgelegd: een losstaand badgebouw met hypocaustumsysteem is gevonden alsook een kelder met siernissen in de noordelijke en oostelijke muur. De porticusvilla is met gemengd bouwtechniek gemaakt waaronder huttenleem met her en der nog afdrucken van planken en balken. De vondsten aangetroffen tijdens de opgraving gaan van terra sigillata, gevernist aardewerk, Pompeiaans rood aardewerk, gewoon aardewerk, mortaria, deksels, dolia en amforen tot glazen vaatwerk, bronzen en ijzeren voorwerpen, slijpsteen, handmolensteen, vensterglas en beendermateriaal.

De Abdij van Park (**CAI 2204**) is gesticht door de Heren van het Park waar dit bestaat uit een landbouwgedeelte (tiendenschuur, stallingen, opslagplaatsen, wagenhuis) en een industrieel gedeelte (watermolen de Broekmolen, brouwerij, smidse, bakkerij, schrijnwerkerij, kweekvijvers). Verder was er een vreemdelingenverblijf, meerdere poorten, een kerk en een pandgang. Deze abdij is in 1129 door Godfried met de baard geschonken aan de Norbertijnen. De kerk dateert van de 13de eeuw. Van 2007 tot 2016 is hier door Studiebureau Archeologie opgegraven. In 2018 is er opgegraven door de stadsarcheoloog van Leuven en BAAC.

Het Heilige Geesthof (**CAI 2378**) dateert van voor de 18de eeuw en is zichtbaar op de Villaretkaart en de Ferrariskaart. Het heeft nog overblijfselen van een Romaanse kapel. Het Ziekenliedenklooster (**CAI 6058**) is waarschijnlijk de lazerij die hoorde bij de kapel van de Ziekenlieden (**CAI 3136**). Deze staat niet meer afgebeeld op de Ferrariskaart en heeft zijn eerste vermelding in 1372. Het Ziekenliedenklooster is reeds in 1293 vermeldt in een cijnsboek van de abdij van Park als een leprozerie.

Het Gasthuishof (**CAI 165406**) is een oud hospitaal dat reeds zichtbaar is op de Ferrariskaart. De Krijgelberghoeve (**CAI 376**) is een alleenstaande hoeve die reeds zichtbaar was op de Ferraris kaart en de Albmus de Croy. De hoeve is verdwenen bij de aanleg van het Sint-Kamillusinstituut. **CAI 212918** is een alleenstaande site met walgracht die op de Villaret en Ferrariskaart staat. **CAI 20012** betreft een watermolen die op meerdere kaarten afgebeeld staat. Het Dalemhof (**CAI 163641**) is een alleenstaande hoeve uit de 16de eeuw.

Bij een grootschalige veldprospectie in 2005 zijn meerdere archeologische waarden aangetroffen; De velden zijn in raaien van 5 m geprospecteerd. Er zijn vondsten aangetroffen gaande van steentijd, Romeinse periode, middeleeuwen tot recent. **CAI 15106** kent meerdere archeologische vondsten gaande van een afslag in zandsteen uit de steentijd, drie Siegburg en twee Langerweye fragmenten uit de 14de-15de eeuw en één Raeren en één steengoedfragment uit de 15de-16de eeuw. **CAI 15102** kent drie stukjes Patacon (16de -18de eeuw), drie Langerweye fragmenten (13de -15de eeuw), Siegburg fragment (14de-15de eeuw) en een laatmiddeleeuwse scherf. Bij **CAI 15105** zijn twee neolithische artefacten geattesteerd alsook een gepolijste bijl uit het laat-neolithicum en een scherf van voor 1550. **CAI 15119** is een scherf van voor 1550 aangetroffen naast materiaal van de 17de, 18de en 19de eeuw. Voor **CAI 15100** zijn aardewerkfragmenten van Raerer waar (2de helft 16de-17de eeuw) en Maiolica

(17de-18de eeuw) aangetroffen naast middeleeuws aardewerk uit Tienen. Verder is er Romeinse materiaal aangetroffen in de vorm van terra sigillata fragmenten, een rand van een dolium (Hofheim 78?), randfragment van een beker, randfragment van Tiense productie (wit) en veel dakpanfragmenten alsook bouw materiaal. Verder is er een concentratie dakpanfragmenten en een fragment van een Tiense wrijfschaal uit de Midden-Romeinse tijd gevonden naast aardewerk van de 17de eeuw (**CAI 15101**). Een Siegburg fragment uit de late middeleeuwen en aardewerkfragmenten uit de 17de eeuw zijn aangetroffen (**CAI 15110**). **CAI 15104** is een locatie waar een scherf van voor 1550 is aangetroffen naast een steengoedfragment uit de 16de eeuw. 15de en 17de eeuw aardewerkfragmenten zijn gevonden bij **CAI 15096**. **CAI 15097**, **CAI 15091**: één lithisch fragment dat niet noodzakelijk van de prehistorie is, één Siegburg scherf uit de late middeleeuwen en enkele fragmenten van de 17de eeuw. Drie lithische fragmenten (niet noodzakelijk prehistorisch), Romeins aardewerk en bouw materiaal, een Siegburg scherf (14de eeuw), middeleeuws aardewerk en 17de -eeuws aardewerk is via veldprospectie gevonden (**CAI 15094**). **CAI 15093** is een randfragment van een kogelpot van de volle middeleeuwen en **CAI 15092** is een aardewerkfragment van Andenne-waar uit de volle middeleeuwen.

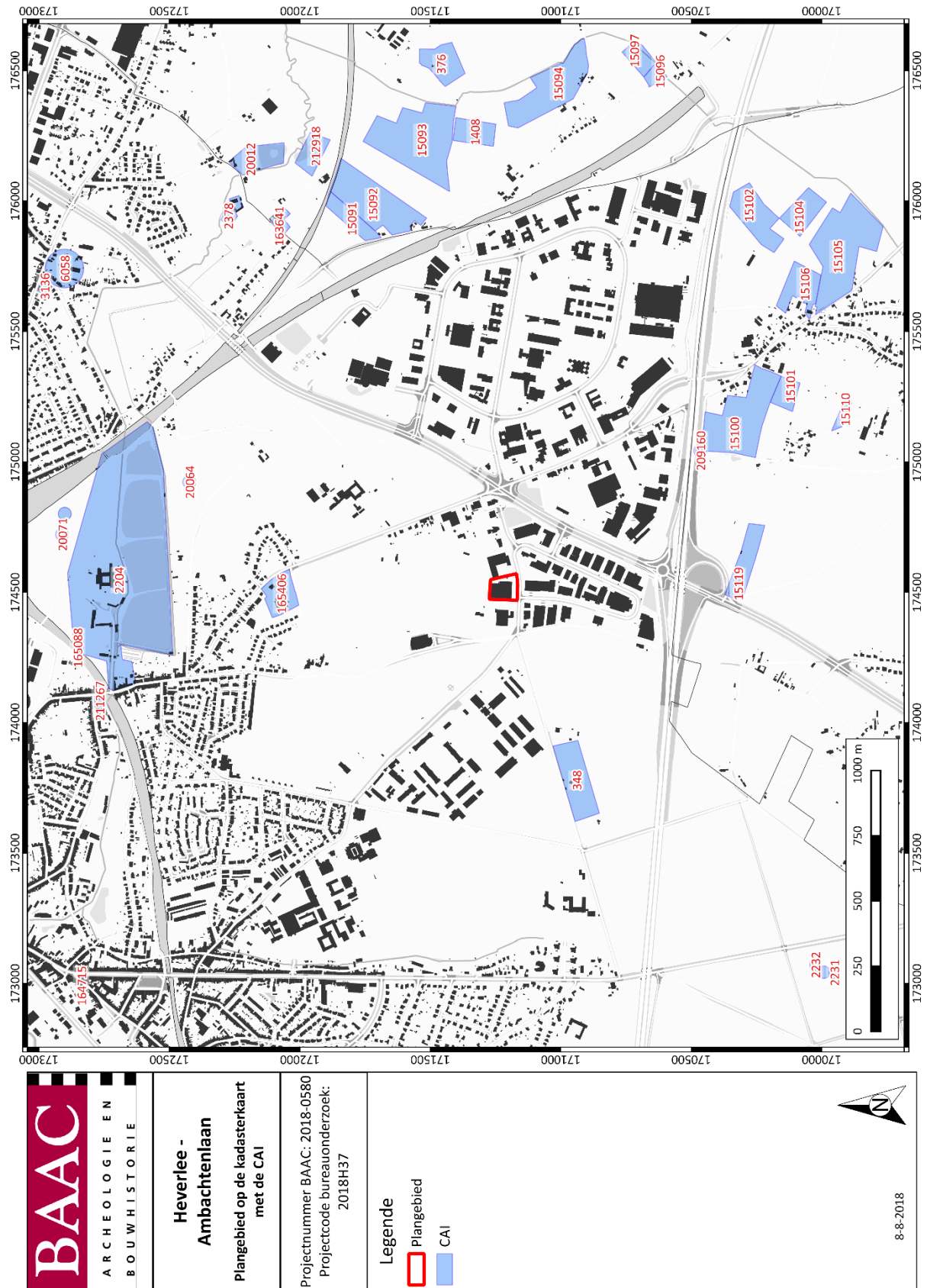
Een archeologisch vooronderzoek in 2016 door Studiebureau Archeologie aan de Geldenaaksebaan (**CAI 211267**) heeft de restanten van een 16de-eeuw gebouw aangetroffen in de vorm van muurresten, een bakstenen vloer en een afvalkuil (eventueel beerput?) met aardewerk uit de 16de en vroege 17de eeuw. Deze restanten corresponderen met een bakstenen gebouw met minimum drie verschillende vloerniveaus in aangestampte aarde en een bakstenen vloer voorafgegaan door een oudere fase (natuurstenen muur). Verder is er een kalkstenen muur gelegd in gele kalkmortel. Andere restanten van bebouwing geconnecteerd aan de 18de eeuw kunnen gelinkt worden aan bestaande bebouwing.

Bij metaaldetectie in 2008 werden twee munten aangetroffen uit de 19de eeuw: één munt van Karel VI (1711-1740) en een munt van Zeelandia uit 1766 (**CAI 20071**). Verder werd in de buurt hiervan door metaaldetectie in 2008 een loden ruiten, loden figuurtje, oordjes (munten) en een muntgewichtje aangetroffen waarbij deze laatste bestond uit een halve keizersreaal. Deze vondsten kunnen gedateerd worden in de 17de eeuw (**CAI 20064**). Metaaldetectie in 2009 bracht een Merovingische Almandijnschijffibula met rode halfedelsteen aan het licht (**CAI 150594**).

Bij verbouwingswerkzaamheden in 2013 in de kelder aan de Waversebaan 24 kwam een muntschat aan het licht (**CAI 164715**). Er werd een lederen beurs aangetroffen met 525 zilveren munten uit de periode 1830-1900. Het zou gaan om Franse, Belgische en Italiaanse munten en het is mogelijk een muntschat verstopt ten tijde van WOI.

De verdediging eerste lijn (KW-linie) van de Wereldoorlog heeft meerdere bunkers in de buurt van het plangebied: Bunker F-7 tot F-9 bevinden zich in Heverlee en vormen een unieke groep van bouwkundige elementen met een hoog militair-geschiedkundige waarde. Naast het feit dat deze drie bunkers deel uitmaken van de KW-linie kennen ze ook bijzondere camouflage in de vorm van een bakstenen parement. Alle drie de bunkers zijn eenvoudige gebouwen op een vierkant of veelzijdig grondplan met een plat dak en geopend met (schijn-)deuren en vensters. Ze bevinden zich aan de spoorwegzijde en hebben vierkante granaatwerpgaten. Bunker F-7 (**CAI 165088**) is deels afgebroken in 2012 en is niet toegankelijk.

CAI 209160: Op 25 juni 1943 stortte de Sterling MK III BK813 WP-O van het No 90 RAF Squadron neer. De zes bemanningsleden werden begraven op het kerkhof van Haasrode.

Figuur 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³²

³² CAI 2018

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Op basis van bovenstaand Assessmentrapport kan men concluderen dat het plangebied mogelijk een interessante locatie is voor het aantreffen van sporen uit de steentijd, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. In de omgeving van het plangebied zijn verschillende vondstlocaties gekend van lithisch materiaal alsook van Romeinse restanten en de middeleeuwen. Verder zijn er enkele meldingen gedaan geconnecteerd aan de wereldoorlogen (zie 1.3.5. *Archeologisch kader*).

1.4.2 Archeologische verwachting

In de volgende paragrafen worden de resultaten van het bureauonderzoek gesynthetiseerd tot een concrete archeologische verwachting voor het onderzoeksterrein. Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- Algemene paleolandschappelijke ligging: Landschappelijk gezien ligt het onderzoeksgebied in het Noord-Brabants plateau in lagergelegen gebied. Meerdere waterlopen bevinden zich in een straal van 1.5 km van het projectgebied. Op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 bevinden zich twee types in het plangebied: colluvium en eolische zandleemafzettingen. Er is geen verdere informatie omtrent beiden types maar er is een mogelijkheid voor een afgedekte bodem hetgeen een verhoogde kans voor steentijd geeft. Dit wordt versterkt doordat de bodemkaart wijst op een aanwezige B-horizont met een goede bewaring.
- Op de cartografische bronnen was duidelijk dat het terrein in gebruik is geweest als landbouwgrond of braakliggend terrein vanaf de Villaretkaart. Op beschikbare orthofoto's is merkbaar dat het plangebied onbebouwd was in 1971 en pas rond 1979-1990 bebouwing kende.
- De CAI wijst in de wijde omgeving van het onderzoeksterrein op archeologische vindplaatsen uit een brede tijdsspanne gaande van de steentijd tot WOII.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Er zijn echter verschillende archeologische indicatoren in de nabije omgeving van het plangebied.

De verwachte aanwezige verstoringen zijn grotendeels beperkt in het oosten en zuiden van het projectgebied daar het huidige pand gerenoveerd wordt en de bestaande staalstructuur, funderingen en riolering blijven. De nieuwe aanbouw ten zuiden en oosten van het bestaande pand zal gebeuren aan de hand van funderingsvoeten van 1.2 m diep. Rondom het pand komt parkeergelegenheid en een weg. Aangezien het huidige plangebied reeds bebouwing kent met parking is het mogelijk dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord zijn.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek met ingreep in de bodem.

Wanneer alle factoren worden samengenomen bestaat er een gemiddelde tot hoge verwachting voor archeologische waarden.

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC Vlaanderen bvba vast dat verder vooronderzoek noodzakelijk is. Er werd namelijk onvoldoende informatie gegenereerd tijdens deze fase van het vooronderzoek om een mogelijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven en dus een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Het bureauonderzoek heeft immers aangetoond dat de kans bestaat dat op het terrein aan de Ambachtenlaan te Heverlee nog intacte archeologische waarden aanwezig zouden zijn. Door een combinatie van de gegevens over de bodem, het landschap en de CAI is er een verhoogde verwachting voor steentijd. Bijgevolg dringt verder archeologisch onderzoek in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek zich op om dit potentieel verder te onderzoeken.

Aangezien er weinig geweten is van de pre-middeleeuwse en middeleeuwse geschiedenis in de omgeving van het plangebied zou het potentieel op kennisvermeerdering groot zijn.

1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Er kan op basis van de beschikbare gegevens van het bestudeerde kaartmateriaal en de historische en archeologische gegevens uit de directe en ruimere omgeving van het plangebied niet met zekerheid gezegd worden wat de aard van de eventueel aanwezige waarden binnen de contouren van het plangebied zal zijn. Verder archeologisch vooronderzoek is noodzakelijk om het potentieel op kennisvermeerdering te vrijwaren. De kenniswinst die hiermee gepaard kan gaan, zou een aanzienlijke meerwaarde zijn voor de geschiedenis van de omgeving.

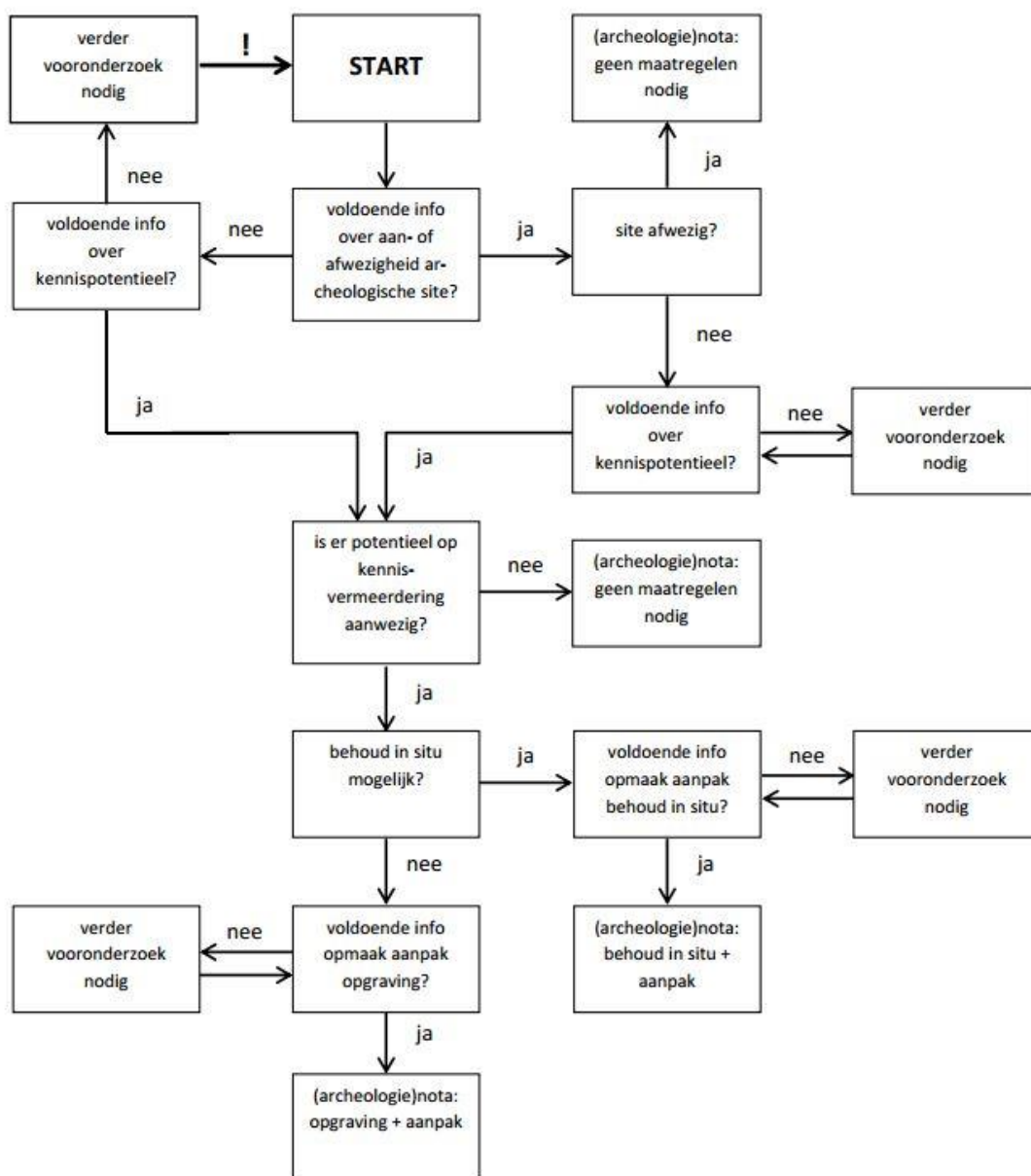
Het uitvoeren van een **landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van boringen** blijkt de meest efficiënte methode te zijn om enerzijds de gaafheid van het bodemprofiel te bepalen en anderzijds de geomorfologie van de bodem (met mogelijke antropogene bodemhorizonten en relevante archeologische niveaus) in kaart te brengen. Ook het achterhalen van het steentijdpotentieel binnen het plangebied (zie supra) kan aan de hand van een landschappelijk bodemonderzoek onderzocht worden. Deze elementen zijn de essentie van de vraagstellingen voor het verder vooronderzoek.

Om het potentieel op kennisvermeerdering binnen het onderzoeksgebied te exploiteren, stelt BAAC Vlaanderen bvba voor om allereerst een **archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem** uit te voeren in de vorm van een landschappelijk booronderzoek.³³ Door het toepassen van deze onderzoeksmethode kan een uitspraak gedaan worden over de eventuele aanwezigheid van archeologisch relevante lagen. Indien blijkt dat het bodemarchief nog relevante archeologische lagen bevat, komt het in aanmerking voor een **archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem**.³⁴ Binnen dit vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt best geopteerd voor een tweeledige aanpak, afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk vooronderzoek, namelijk een archeologisch booronderzoek enerzijds en proefsleuven anderzijds. Het archeologische booronderzoek heeft als doel om eventueel aanwezige steentijdsites op te sporen, terwijl het proefsleuvenonderzoek zich richt op het detecteren van neolithische of recentere sites (metaaltijden of Romeinse periode). Hoe dit in de praktijk wordt omgezet, wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.

De beschikbare overige methoden binnen een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, te weten geofysisch onderzoek en veldkartering, kunnen in dit dossier op zichzelf staand niet leiden tot een sluitend antwoord op de voorliggende onderzoeksvragen. De motivatie hiervoor wordt verder in het Programma van Maatregel beschreven.

³³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, pp.49–51

³⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, pp.56–78

Figuur 22: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.³⁵

³⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, fig.3.

2 Samenvatting

In het plangebied Heverlee - Ambachtenlaan wordt door de opdrachtgever een stedenbouwkundige bouw gepland. Het betreft een terrein dat momenteel bebouwd is. Het doel van deze archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor eventueel vervolgonderzoek. Gebaseerd op de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is de noodzaak voor verder archeologisch onderzoek op het terrein bevestigd.

Voor de bureaustudie werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld.

Het bureauonderzoek toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de steentijd tot de nieuwe tijd. Uit het bodemonderzoek is gebleken dat er binnen het plangebied nog archeologisch relevante niveaus aanwezig kunnen zijn waarvan in eerste instantie onderzoek naar steentijdpotentieel uitgevoerd moet worden in de vorm van landschappelijk booronderzoek. Een verder vooronderzoek kan dan ook leiden tot een zekere kenniswinst voor de omgeving binnen een archeologisch kader, ter aanvulling van de huidige bureaustudie.

Wegens de huidige bebouwing gaat het hier om een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat verder onderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip uitgevoerd dienen te worden.

3 Lijsten

3.1 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)	3
Figuur 3: Plangebied op huidige luchtfoto	5
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op de GRB	6
Figuur 5: Eenvoudige schets geplande werken	6
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	11
Figuur 7: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM	12
Figuur 8: Hoogteverloop terrein	12
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	14
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	16
Figuur 11: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000	17
Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	18
Figuur 13: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	19
Figuur 14: Plangebied op de Villaretkaart	22
Figuur 15: Plangebied op de Ferrariskaart	23
Figuur 16: Plangebied op de Vandermaelenkaart	23
Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	24
Figuur 18: Plangebied op de Poppkaart	24
Figuur 19: luchtfoto genomen in 1971	25
Figuur 20: luchtfoto genomen tussen 1979 en 1990	25
Figuur 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	30
Figuur 22: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek	33

3.2 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	26
---	----

3.3 Plannenlijst

Plannenlijst Heverlee - Ambachtenlaan		Projectcode bureauonderzoek 2018H37
Plannummer	Figuur 1	
Type plan	Topografische kaart	
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.	
Aanmaakschaal	1:10.000	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	07-08-18 (raadpleging)	
Plannummer	Figuur 2	
Type plan	Kadasterkaart	
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)	
Aanmaakschaal	1:250	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	07-08-18 (raadpleging)	
Plannummer	Figuur 3	
Type plan	Orthofoto	
Onderwerp plan	Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto	
Aanmaakschaal	1:2.000	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	07-08-18 (raadpleging + plot door BAAC)	
Plannummer	Figuur 4	
Type plan	Orthofoto	
Onderwerp plan	Plangebied en toekomstige inplanting op orthofoto	
Aanmaakschaal	1:2.000	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	07-08-18 (raadpleging)	
Plannummer	Figuur 5	
Type plan	Kadasterkaart	
Onderwerp plan	Eenvoudige schets geplande werken	
Aanmaakschaal	1:2.50	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	21-08-18 (raadpleging)	
Plannummer	Figuur 6	
Type plan	Digitaal Hoogtemodel	
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen	
Aanmaakschaal	Onbekend	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	08-08-18 (raadpleging)	
Plannummer	Figuur 7	
Type plan	Digitaal Hoogtemodel	
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen	
Aanmaakschaal	Onbekend	
Aanmaakwijze	Digitaal	
Datum	08-08-18 (raadpleging)	
Plannummer	Figuur 8	
Type plan	Hoogteverloop	
Onderwerp plan	Hoogteverloop terrein	

Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Kenmerken geologische kaart
Onderwerp plan	Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op de Villaretkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1745-1748
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart

Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op luchtfoto genomen in 1971
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op luchtfoto genomen tussen 1979 en 1990
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-08-18 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	08-08-18 (raadpleging)

4 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerendergoed.be>.
- AGIV, 2018a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemerosiekaart.
- AGIV, 2018b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2018c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2018d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2018e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- CAI, 2018. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerendergoed.be/>.
- DOV VLAANDEREN, 2018a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2018b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2018c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2018a. GEOPUNT VLAANDEREN.
- GEOPUNT, 2018b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).

- GEOPUNT, 2018g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- GOOSSENS, E., GULLENTOPS, F. & VANDENBERGHE, N., 2007. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 33 Sint-Truiden*, Leuven.
- GULLENTOPS, F., CLAES, S. & VANDENBERGHE, N., 2001. *Kaartblad 32 Leuven. Toelichtingen bij de geologische kaart van België - Vlaams Gewest*, Brussel.
- HASQUIN, H., VAN UYTVEN, R. & DUVOSQUEL, J.-M., 1980. *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek.*, Gemeentekrediet van België.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2018. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.
- VAN RANST, E. & SYS, C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000). , (April), p.361.